

BAĞLANTILI HAKLAR

I. GENEL OLARAK BAĞLANTILI HAK VE BAĞLANTILI HAK KAVRAMI

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 1. maddesi ile kanunun amacı düzenlenmiş olup bu kapsamda kanunun öngördüğü amacın, *“Fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmek”*¹ olduğu ifade edilmiştir. Kanunun amacı da dikkate alındığında, yalnızca eser sahiplerinin fikri ürünleri değil; bu eserlerin toplum içinde yaygınlaşmasına, kullanıcı kitle grupları ile iletişim kurulmasına katkı sunan icracıların, yapımcıların ve yayıncıların da haklarının da FSEK kapsamında koruma altına alınmış olduğu görünmektedir.²

Kanunun ‘‘Tanımlar’’ başlıklı 1/B maddesine göre bağlantılı hak kavramının *‘‘Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları hakları’’* ifade ettiği belirtilmiştir. Gerçekten de bağlantılı haklar, esere bağlantılı hak grubu olması nedeniyle eser sahibinin mali ve manevi hakları üzerinde olumsuz bir etki yaratmayacağı gibi eser sahibinin haklarını sınırlama, değiştirme ve ortadan kaldırma gibi bir etkisi de bulunmamaktadır.³

FSEK’in 80. maddesinde yer alan eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar esasen iki grup halinde düzenlenmiştir. İlk grup olarak FSEK m.80/I-1 ile komşu haklar, ikinci grup olarak ise filmlerin ilk tespitlerini gerçekleştiren film yapımcılarının hakları olarak düzenlenmiştir. Komşu haklar FSEK m.80/I-1 ile icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları ve radyo televizyon kuruluşları olarak üç ayrı grup şeklinde düzenlenmektedir. Kanunun düzenlenme şekline, bağlantılı haklar ve bağlantılı hak sahipleri yönünden sınırlı sayı

---

¹ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (13.12.1951 tarihli 7981 sayılı Resmi Gazete)

² SULUK, Cahit / KARASU, Rauf/ NAL, Temel (2024) , Fikri Mülkiyet Hukuku, 8. Baskı, Seçkin, Ankara, s.156; GÜNEŞ, İlhami (2024), Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, 5. Baskı, Seçkin, Ankara, s. 287.

³ GÜNEŞ, S.288

ilkesinin benimsendiği, başka bir ifadeyle yorum yoluyla başkaca bir bağlantılı hak grubunun oluşturulması mümkün değildir.

II. BAĞLANTILI HAK ÇEŞİTLERİ

1. İcracı Sanatçılar

FSEK kapsamında icracı sanatçı, bir eseri özgün bir şekilde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden kişi olarak tanımlanırken (FSEK m. 80/I); *Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliğinde* ise yalnızca sanat eserlerini değil aynı zamanda folklor eserlerini de düzgün bir şekilde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden oyucuları, ses sanatçıları, müzisyenleri ve dansçıları vb. diğer kişileri kapsadığı ifade edilmiştir (*Komşu Haklar Yönetmeliği 4-b*).

İcracı sanatçıların icralarının FSEK kapsamında korunması için özgün olma şartı bulunmaktadır. Zira icracı sanatçılar, icra faaliyetleri kapsamında yeni bir eser meydana getirmeyip yetenekleri ve kendilerine özgü becerileri kapsamında var olan eseri iletirler.⁴ Bu kapsamda, eserin icrasına yalnızca gerçek kişilerin hususiyet katabileceği gerekçesiyle, icracı sanatçıların gerçek kişilerden oluşabileceğini söylemek gerekir.⁵

İcracı sanatçıların aynı zamanda eser sahibi de olması mümkündür. Böyle bir halde, icracı sanatçılar hem eser sahibi olması nedeniyle hem de özgün icrai faaliyetleri kapsamında korunacak, iki grup bakımından da meslek birliklerine üye olabilecektir.⁶

FSEK kapsamında icracı sanatçılara münhasıran tanınan mali ve manevi haklar bulunmaktadır. Kanununun 80/A-1. maddesi ile icracı sanatçıların manevi hakları, icralarının sahibi olarak tanıtılmasını ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyecek bir şekilde bütünlüğünün bozulmasının ve tahrif edilmesinin önlenmesini talep etme hakkı olarak düzenlenmiştir. Önemle belirtmek gerekir ki, icracı sanatçıların mali hakları devredilmiş olsa dahi; uygulama şartlarının

---

⁴ SULUK/KARASU/ NAL, s.157

⁵ GÜNEŞ, s.297

⁶ SULUK/KARASU/ NAL, s.157

gerektirdiği durumlar dışında, Kanun ile kendilerine tanınan manevi hakları kullanma yetkisini haizdirler.⁷

İcracı sanatçılara manevi haklarının yanında mali haklar da tanınmıştır. FSEK 80/1(A) hükmüne göre icracı sanatçılara tanınan mali haklar şunlardır: ‘‘İcranın tespit edilmesi, çoğaltılması, tespitin yayımı, kiralanması ve/veya ödünç verilmesi, radyo-TV, uydu veya kablo gibi telli veya telsiz yayın kuruluşlarında yayını ve yeniden yayın, işaret, ses, görüntü nakline yarayan araçlarla yayın ve yeniden yayın, dijital ortamda umurun erişime açılması, telli ve telsiz araçlarla umuma dağıtılması ve sunumu veya yasaklama’’ olarak belirtilmiştir.⁸

FSEK m.80/A/b.3 hükmüne göre *icracı sanatçılar tespit edilmiş icralarının yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka şekilde dağıtılmamış aslını, çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla da olmak üzere başka şekilde dağıtılması konusunda izin verme veya yasaklama hakkına da sahiptirler.*

FSEK m.80/A/b.4 uyarınca, ‘‘İcracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez.’’

İcracı sanatçıların icraları üzerindeki mali hakları devrin konusu olabilecektir (FSEK m.80/A/b.5). Uygulamada genellikle, icracı sanatçıların mali haklarını uygun bir bedel karşılığında yapımcılara devrettiği görülmektedir.⁹ *Komşu Haklar Yönetmeliđinin* 8.maddesine göre, mali hakların yapımcıya devri halinde, icracı sanatçının yazılı iznine tabi olmaksızın mali hakların kullanımı söz konusu olabileceken; devredilmeyen kısım bakımından icracı sanatçının yazılı izin şartı bulunmaktadır. FSEK m. 80/A/b.6’ya göre, *icranın orkestra,*

---

⁷ GÜNEŞ, İlhami (2012), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 14, Sayı: 1, (Basım Yılı: 2013) ‘‘FSEK’te Yer Alan İcracı Hakları ve Uygulama’’, s.170 – s.178

⁸ SULUK/KARASU/NAL, s.158; GÜNEŞ, (2024) s. 298; GÜNEŞ (2013), s.176.

⁹ SULUK/KARASU/NAL, s.158; KÜÇÜKALİ, Canan/ KÜÇÜKALİ, Berna Tuğçe (2024), Şematik Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı, Seçkin, Ankara, s. 50.

koro veya bir tiyatro grubu tarafından gerçekleştirildiği durumlarda ise, orkestra veya koroda yalnızca şefin; tiyatro gruplarında ise yalnızca yönetmen tarafından izin verilmesi yeterli görülmüştür.

A. İcrayı Organize Eden Müteşebbisler

İcrayı gerçekleştiren icracı sanatçılara tanınan bağlantılı hakkın yanında, icrayı organize eden müteşebbisler bakımından da hak tanınmıştır. Buna göre icra faaliyetlerinin bir müteşebbisin girişimiyle ve sözleşmeye dayanarak gerçekleştirilmesi halinde müteşebbisin de izninin alınması gerekliliği FSEK m. 80/A/b.7 hükmünün bir gereğidir.¹⁰

2. Fonogram Yapımcıları

FSEK m.80/B hükmüne göre, fonogram yapımcısı bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk kez tespit eden kişidir.¹¹ Fonogram yapımcıları, gerçek veya tüzel kişilerden oluşabilir. Yapımcılar, yapımın sorumluluğunu üstlenen kişiler olduğu gibi aynı zamanda yatırımı yapan kişilerdir. Fonogram yapımcılarının bağlantılı hak sahibi olarak haklardan yararlanabilmesi için gerçekten de ilk kez tespit eden olması önem taşımaktadır. Zira ilk tespit gerçekleştikten sonra o tespitten yararlanmak suretiyle gerçekleşen tespitlerin korumadan yararlanması mümkün değildir. Ancak burada önemle belirtmek gerekir ki, aynı sesin ilk tespitten farklı bir şekilde, başka bir ifadeyle ilk tespitten yararlanılmadan yapımcının kendi imkanlarıyla gerçekleştirdiği tespit korumadan yararlanır.¹²

Bağlantılı hak gruplarından icracı sanatçılara mali ve manevi haklar tanınmışken; fonogram yapımcıları bakımından yalnızca mali haklar tanınmıştır. FSEK m. 80/B hükmü uyarınca, fonogram yapımcılarının kanun kapsamında sağlanan korumadan yararlanabilmesi için öncelikle eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devralması gerekmektedir. Zira kanunun sağladığı koruma hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra gerçeklemektedir.

---

¹⁰ SULUK/KARASU/ NAL, s.159; KÜÇÜKALİ/KÜÇÜKALİ, s. 50

¹¹ SULUK/KARASU/ NAL, s.159

¹² SULUK/KARASU/ NAL, s.159-160.

FSEK m.80/B-1 hükmüne göre fonogram yapımcıları, ‘‘eser sahibinin ve icracı sanatçının izni alındıktan sonra yapılan tespitin, doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi hususlarında izin verme veya yasaklama hakları konusunda münhasıran hak sahibidir. Fonogram yapımcıları tespitlerinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme hususunda da münhasıran hak sahibidir. Aynı zamanda fonogram yapımcıları, FSEK m.80/B-2,3 uyarınca, ‘‘yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme ve yasaklama hakkına sahip olup, icralarının tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme veya yasaklama hakkına da sahiptirler.’’¹³

3. Film Yapımcıları

Film yapımcıları, 07.06.1995 tarihli 4110 sayılı Yasa yürürlüğe girmeden önce eser sahibi hakları kapsamında korunmaktayken değişen ve gelişen düzenlemelerle bağlantılı hak sahipliği kapsamında korunmaktadır. Film yapımcısının koruma kapsamında olması yaratıcılık nedeniyle değil, yaptığı yatırım ve üstlenmiş olduğu mali riskten kaynaklanmaktadır.

Bağlantılı hak sahiplerinden olan film yapımcıları, FSEK m.8’de belirtilen sinema eser sahiplerinden ve icracı sanatçıların mali haklarını kullanma yetkisini devralması halinde ‘‘tespitin, doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi hususlarında izin verme veya yasaklama; tespitlerinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme; yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış film tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme ve yasaklama; film tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin

---

¹³ 13.12.1951 tarihli 7981 sayılı Resmi Gazete, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 80/B-1,2,3

seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme veya yasaklama haklarına” sahiptirler (FSEK m. 80/2).¹⁴

FSEK m.8’e göre *sinema eserlerinde yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibi* olup; filmlerinin ilk tespitini yapan yapımcıya mali haklarının devredilmesi halinde, sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, filmin alt yazılı olmasına veya dublajına itiraz edemezler.¹⁵

4. Yayın (Radyo- Televizyon) Kuruluşları

FSEK m.80/1-C hükmü ile komşu hak grubundan yayın kuruluşlarına tanınan mali haklar düzenlenmiştir. Yayın kuruluşları da, yapımcılarda olduğu gibi yatırımı yapan ve yasal sorumluluk üstlenen gerçek veya tüzel kişilerden oluşmaktadır. Koruma kapsamında bulunan ise yayını gerçekleştiren kuruluşlar olup, söz konusu yayınlar telsiz veya telli yayınlar olabilmektedir.¹⁶

Komşu hak sahiplerinden yayın kuruluşlarına kanunla yalnızca mali haklar tanınmış olup manevi hakları bulunmamaktadır. Kanun kapsamında yayın kuruluşlarına tanınan mali haklar şunlardır (FSEK m. 80/1- C): *“Yayınlarının tespit edilmesi, eş zamanlı, gecikmeli, yeniden iletme, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama, yayınların dağıtımı, çoğaltılmasına izin verme veya yasaklama, umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme, haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama* “¹⁷

---

¹⁴ KÜÇÜKALİ/KÜÇÜKALİ, s.51

¹⁵ GÜNEŞ (2024), s.304

¹⁶ SULUK/KARASU/ NAL, s.160

¹⁷ SULUK/KARASU/ NAL, s.160; GÜNEŞ (2024), s. 303; KÜÇÜKALİ/KÜÇÜKALİ, s.50

KAYNAKÇA:

- 13.12.1951 tarihli 7981 sayılı Resmi Gazete 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- 16.11.1997 tarihli 23172 sayılı Resmi Gazete Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği
- GÜNEŞ, İlhami (2024), *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 5. Baskı, Seçkin, Ankara.
- GÜNEŞ, İlhami (2012), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 14, Sayı: 1, (Basım Yılı: 2013) ‘*FSEK’te Yer Alan İcracı Hakları ve Uygulama*’
- KÜÇÜKALİ, Canan/ KÜÇÜKALİ, Berna Tuğçe (2024), *Şematik Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı*, Seçkin, Ankara.
- SULUK, Cahit / KARASU, Rauf/ NAL, Temel (2024) , *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 8. Baskı, Seçkin, Ankara.